

GİRİŞ DERSİ

YABANCILAR HUKUKU

Kavramlar, kaynaklar ve Türkiye’de yabancıların statüsü

6458 sayılı YUKK + Uygulama Yönetmeliği

Ders kitabı önerisi: Aysel Çelikel, Yabancılar Hukuku

Bu dersin ana sorusu

Bir kişinin Türkiye’de hangi hukuki statüyle bulunduğunu hangi sırayla analiz ederiz?

Kaynak omurgası

1

DERSİN ÇERÇEVESİ

Bugün neyi öğreneceğiz?

1. Kavramlar
  - Yabancı kimdir?
  - Kimler yabancı sayılır?
2. Kaynaklar
  - Anayasa, YUKK, Yönetmelik
  - Genel esaslar ve hak rejimi
3. Statü
  - Giriş, vize, ikamet, çalışma
  - Haklar ve sınırlamalar
4. Çıkış ve koruma
  - Sınır dışı etme
  - Uluslararası korumaya geçiş eşiği

Ders hedefi

Ders sonunda öğrenci;

- bir kişinin yabancı sayılıp sayılmadığını ayırt edebilsin,
- önce hangi mevzuata bakacağını bilsin,
- vize / ikamet / çalışma ayrımını kurabilsin,
- temel haklar ve sınır dışı eşiğini okuyabilsin.

Ders boyunca hem kavramsal hem normatif okumayı birlikte yapacağız.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

2

1

MOTİVASYON

Neden yabancılar hukuku bugün merkezî bir alan?

Gündelik idare

Pasaport, giriş, vize, ikamet, çalışma ve kayıt işlemleri doğrudan bu alanın konusudur.

Hareketlilik

Turizm, öğrencilik, yatırım, işgücü ve aile birleşimi dosyaları alanı sürekli canlı tutar.

Hak eksenli

Kişi özgürlüğü, aile hayatı, yargı yolu ve mülkiyet gibi başlıklar bu alanda keşişir.

Koruma eksenli

YUKK, yabancılar rejimini uluslararası koruma ve geri gönderme yasağı ile birlikte kurar.

Çıkarım

Bu nedenle dosya okumaya her zaman "vatandaş mı, yabancı mı, hangi statüyle?" sorusuyla başlanır.

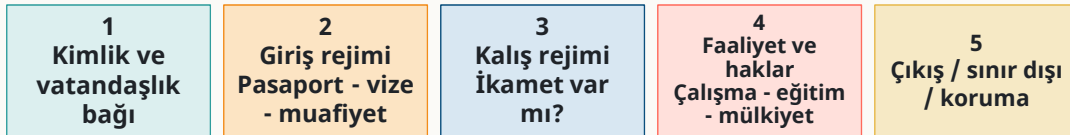

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

3

ANALİZ SIRASI

Büyük resim: bir yabancıнын dosyası nasıl okunur?

Pedagojik kural

Bu derste her konuyu aynı sırayla okuyacağız: önce kişi kim, sonra hangi rejimde bulunuyor, en son bu rejimin verdiği hak ve yükümlülükler.

Alanı parçalara ayırmak yerine tek bir analiz zinciri içinde düşünün.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

4

2

KAVRAM

Yabancı kimdir?

YUKK m.3/1-ü “Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi”

- Ölçüt; etnik köken, dil, din, ikamet süresi veya fiilî bağ değil, vatandaşlık bağıdır.
- Türkiye’de uzun süredir yaşamak tek başına yabancılık statüsünü kaldırmaz.
- Yabancılar hukukunun bütün analizleri bu tanımın üzerine kurulur.

Dersin kısa formülü “Vatandaşlık bağı yoksa, yabancı var; yabancı varsa, statü analizi başlar.”

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

Ekli sunum da aynı başlangıç noktasını esas alıyor.

5

SINIFLANDIRMA

Kimler yabancıdır, kimler değildir?

Yabancı değildir

- Türk vatandaşı
- Türk + başka devlet vatandaşlığı bulunan çifte vatanlı

Türk vatandaşlığının varlığı tek başına belirleyicidir.

Yabancıdır

- Vatansız kişi
- Mülteci / şartlı mülteci / ikincil koruma sahibi
- Geçici koruma kapsamındaki kişi
- Mavi Kart sahibi eski Türk vatandaşı

Altın kural
Özel statü, yabancılığı kaldırmaz; yalnızca hak ve yükümlülük rejimini farklılaştırır.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

İkamet izninden muaf olmak, yabancı olmamayı değil ayrıksı statüyü gösterir.

3

6

Do not edit
How to change the
design

1. Aşağıdakilerden hangisi Türk hukuku bakımından “yabancı” sayılmaz?

 The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from

slido

7

Olay metni

Elif Türk ve Hollanda vatandaşıdır. Karim vatansızdır. Laila Türkiye’de ikincil koruma statüsü sahibidir. Daniel ise Mavi Kart sahibidir ve Alman vatandaşıdır. Ders sırasında bu dört kişi için ilk hukuki nitelendirme yapılması ve hangi kaynaklara bakılması gerektiği tartışılacaktır.

Tartışma soruları

1. Bu kişilerin hangileri Türk hukuku bakımından “yabancı”dır, hangileri değildir?
2. Her kişi bakımından ilk aşamada hangi hukuk dalı veya kaynak ön plana çıkar?
3. Mavi Kart sahibi olmak yabancılığı kaldırır mı? Neden?
4. Karim ve Laila bakımından “özel koruma / özel statü” boyutu nasıl açıklanır?

4

8

PRAKTİK ÇALIŞMA 1

Vatandaş - yabancı - özel statü ayrımı

Elif Türk ve Hollanda vatandaşıdır.
 Karim vatansızdır.
 Laila Türkiye’de ikincil koruma statüsü sahibidir.
 Daniel ise Mavi Kart sahibidir ve Alman vatandaşıdır.

Görev: Her kişi için “yabancı mı değil mi?” sorusuna cevap verin ve bu kişilerin her biri bakımından hangi hukuk dalının ilk bakışta öne çıkacağını tartışın.

Tartışma başlıkları

- 1) Statü tespiti yapın.
- 2) Hangi kişi bakımından vatandaşlık hukuku, hangisi bakımından YUKK eksenli baskın?
- 3) Mavi Kart yabancılığı kaldırır mı?

Sınıf içi akış

- 3 dk bireysel düşünme
- 4 dk ikili tartışma
- 3 dk ortak değerlendirme

Model cevaplar ayrıca Word belgesinde yer alır.

9

ALAN TANIMI

Yabancılar hukuku; yabancıların devlete girişini, ülkede kalışını, ülkeden çıkışını ve hangi haklardan hangi şartlarla yararlanacağını düzenleyen kurallar bütünüdür.

- Soru “kim vatandaş olur?” değil, “vatandaş olmayan kişinin Türkiye’de hukuki rejimi nedir?” sorusudur.
- Alan; anayasa hukuku, idare hukuku, insan hakları hukuku ve milletlerarası hukukla temas halindedir.
- Türkiye’de bu alanın ana omurgası 6458 sayılı YUKK’tur.

İlk ders için pratik formül
Yabancı + ülke + kalış amacı + hak talebi = yabancılar hukuku problemi

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

Çerçeve kanun ile uygulama yönetmeliği birlikte okunur.

10

5

SİSTEMATİK

Yakın alanlarla farkı nedir?

Vatandaşlık hukuku

Vatandaşlığın kazanılması, kaybı ve ispatı ile ilgilenir. Yabancılar hukukunun ön sorusunu üretir.

Milletlerarası özel hukuk

Yabancılık unsurlu özel hukuk ilişkilerinde uygulanacak hukuk ve yetki sorunlarını çözer.

İnsan hakları / göç hukuku

Asgari koruma standardını ve hareketliliğin idari yönetimini sağlar; yabancılar hukuku bu alanlarla kesişir.

**Yabancılar hukukunun ayırt edici sorusu yine aynıdır:
“Türk vatandaşı olmayan kişinin Türkiye’de hukuki durumu nedir?”**

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

11

TARİHÇE

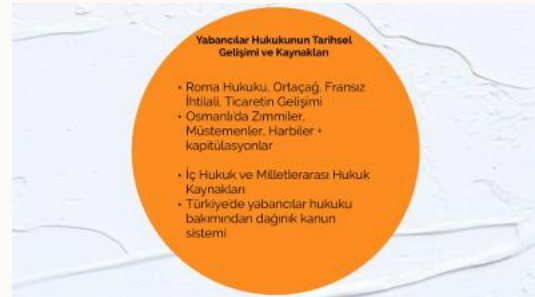
Roma / Ortaçağ
Yabancıya tanınan imkânlar statü temelli ve dar kapsamlıydı.

Osmanlı
Müstemen ve kapitülasyon rejimi yabancıların durumunu farklılaştırdı.

Cumhuriyet
Uzun süre parçalı kanunlar ve idari uygulama öne çıktı.

2013
YUKK ile giriş, ikamet, sınır dışı ve koruma tek çatı altında toplandı.

2016 sonrası
Çalışma izni ve uygulama yönetmeliği, günlük idari yapıyı tamamladı.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

12

6

KAYNAKLAR

Temel kaynaklar ve norm haritası

1) Anayasa

Özellikle m.16: yabancıların haklarının kanunla ve milletlerarası hukuka uygun biçimde sınırlandırılması.

2) Milletlerarası anlaşmalar

Mülteciler Sözleşmesi, AİHS ve diğer insan hakları sözleşmeleri asgari standardı belirler.

3) YUKK

Yabancılar rejiminin temel çerçeve kanunudur; giriş, ikamet, sınır dışı ve koruma başlıklarını birleştirir.

4) Uygulama Yönetmeliği

Usulü, başvuru mantığını ve idari uygulamayı somutlaştırır.

5) Özel kanunlar

5901, 6735, 5682 ve diğer özel mevzuat; çalışma, vatandaşlık, meslekler ve özel alanlar bakımından önemlidir.

Okuma sırası: üst norm -> çerçeve kanun -> yönetmelik -> özel kanun.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

13

GENEL ESASLAR

Anayasa çerçevesi ve genel esaslar

Anayasa m.16
"Yabancıların temel hak ve hürriyetleri, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir."

- Egemenlik: Devlet ülkeye kabul ve kalış rejimini kurar.
- Kanunilik: Müdahale ve sınırlama kanuni dayanak ister.
- Ölçülülük: Kamu düzeni gerekçesi sınırsız bir yetki değildir.
- Eşitlik / ayrımcılık yasağı: Farklı muamele makul ve meşru temele dayanmalıdır.
- Yargısal denetim: İdari kararlar mahkeme önüne taşınabilir.

Bu cümleyi akılda tutun: Egemenlik vardır; fakat sınırsız değildir.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

Vize muafiyetleri
MADDE 12 - (1) Aşağıda sayılan yabancıların Türkiye'ye giriş vize serri aranmaz:
a) Türkiye Cumhuriyeti'ne sığınan ve Türkiye Cumhuriyeti'nde sığınmacı olarak kabul edilmiş kişiler,
b) Türkiye'ye giriş yapmış ve Türkiye'de, geçici ikamet veya çalışma izni bulunanlar,
c) 1471988 tarihli ve 5962 sayılı Pasaport Kanunu'nun 18 nci maddesine göre vize muafiyetleri hakkındaki hükümlerle yabancılar hakkında düzenlenen pasaport sahipleri,
ç) 2852009 tarihli ve 5961 sayılı Türk Vizesi Kanunu'nun 28 inci maddesi kapsamında vize muafiyetleri alanlar.
(2) Aşağıda sayılan yabancıların Türkiye'ye giriş vize serri aranmaz:
a) Akademi kadrolarında, Türk hane ve devlet hizmetleri kurumlarında, serbest çalışan yabancılar,
b) Türkiye Cumhuriyeti'ne sığınan ve Türkiye Cumhuriyeti'nde sığınmacı olarak kabul edilmiş kişiler,
c) Devlet hizmetleri görevi, yemini iki sene geçmemek kaydıyla, İnanç şahsiyeti veya diğer İnanç şahsiyeti görevi yapanlar.

Sınır kapılarında verilen vize türleri

MADDE 13 - (1) Vize alınmadan sınırlardan geçen yabancıların, sınırlar içinde Türkiye'de bulunmalarına ilişkin hükümler, sınır kapılarında verilen vize türleri ile uygulanır.
(2) Sınır vizesi, sınır kapılarında verilen vize türüdür. Vize türleri, bu vize türleri ile ilgili olarak verilen hükümlerle belirlenir. Sınır dışı vize türleri, bu vize türleri ile ilgili olarak verilen hükümlerle belirlenir.
(3) Sınır vizesiyle verilen vize türleri, sınırlardan geçiş için geçerlidir.

İnanç şahsiyeti verilen vize türleri

MADDE 14 - (1) Türkiye'den sığınan ve sığınmacı yabancıların, sığınmacı şahsiyeti verilen vize türleri ile Türkiye'de bulunmalarına ilişkin hükümler, sığınmacı şahsiyeti verilen vize türleri ile uygulanır.
(2) Sığınmacı şahsiyeti verilen vize türleri, sığınmacı şahsiyeti verilen vize türleri ile uygulanır.

Vize muafiyetleri verilen vize türleri

MADDE 15 - (1) Aşağıda sayılan yabancıların vize muafiyetleri:
a) Türkiye Cumhuriyeti'ne sığınan ve Türkiye Cumhuriyeti'nde sığınmacı olarak kabul edilmiş kişiler,
b) Türkiye'ye giriş yapmış ve Türkiye'de, geçici ikamet veya çalışma izni bulunanlar,
c) 1471988 tarihli ve 5962 sayılı Pasaport Kanunu'nun 18 nci maddesine göre vize muafiyetleri hakkındaki hükümlerle yabancılar hakkında düzenlenen pasaport sahipleri,
ç) 2852009 tarihli ve 5961 sayılı Türk Vizesi Kanunu'nun 28 inci maddesi kapsamında vize muafiyetleri alanlar.

(2) Sığınmacı şahsiyeti verilen vize türleri, sığınmacı şahsiyeti verilen vize türleri ile uygulanır.
(3) Sığınmacı şahsiyeti verilen vize türleri, sığınmacı şahsiyeti verilen vize türleri ile uygulanır.

Kanunun ilk bölümü geri gönderme yasağını da aynı anayasal çerçevede içinde kurar.

14

7

ULUSLARARASI BOYUT

Milletlerarası hukukta yabancıya tanınacak asgari koruma

Kişi ve güvenlik

İşkence yasağı, keyfi alıkoyma yasağı, etkili başvuru hakkı gibi çekirdek güvenceler yabancı için de geçerlidir.

Özel yaşam ve usul

Aile hayatı, adil süreç, savunma ve bilgilendirilme güvenceleri yabancılar işlemlerinde belirleyicidir.

Koruma standardı

Mülteci hukuku ve geri gönderme yasağı, sınır dışı rejiminin son sınırını çizer.

Bu nedenle yabancılar hukuku sadece "izinler hukuku" değil, aynı zamanda "koruma hukuku"dur.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

15

HAK REJİMİ

Hakların sınıflandırılması: herkes için, koşula bağlı, vatandaşa özgü

Herkes için

Yaşam hakkı, işkence yasağı, mahkemeye erişim, temel usul güvenceleri gibi çekirdek haklar.

Koşula bağlı

Çalışma, sosyal güvenlik, eğitim, taşınmaz edinimi ve uzun süreli kalış; çoğu kez izin ve özel şartlara bağlıdır.

Vatandaşa özgü

Seçme-seçilme, kamu görevine girme, askerlik ve bazı meslekler esasen vatandaş eksenslidir.

Sorulacak soru her zaman aynıdır: Hak tamamen kapalı mı, şartlı mı, yoksa yabancı için de açık mı?

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

16

KANUNUN MIMARISI

YUKK'un sistematığı bize ne öğretir?

Birinci kısım
Amaç, kapsam, tanımlar, geri gönderme yasağı

İkinci kısım
Yabancılar: giriş, vize, ikamet, vatsansızlık, sınır dışı

Üçüncü kısım
Uluslararası koruma: statüler, usuller, haklar

İlk ders odağı
Bugün ağırlık "yabancılar" kısmında; ama sınır dışı ve geri gönderme yasağı nedeniyle koruma boyutu hep görünür olacak.

YUKK'un ikinci kısmı giriş dersinin ana eksenini oluşturur.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

17

UYGULAMA KATMANI

Uygulama Yönetmeliği niçin önemlidir?

Kapsamlı kontrol

Sınır kapısındaki ayrıntılı kontrolün amacı, süresi ve usulü yönetmelikte somutlaştırılır.

İkamet başvurusu

Eksik belgenin tamamlanması, müracaat belgesi ve uzatma mantığı yönetmelikte ayrıntılanır.

Sınır dışı uygulaması

Kararın alınması, tebligat, muhafaza ve sevk prosedürleri düzenlenir.

Kanun ne der? yönetmelik nasıl işler? — Bu ikili okuma sınav tekniğidir.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

18

9

Do not edit
How to change the
design

2. Bir ikamet izni uyuşmazlığında normları okuma sırası açısından ilk refleks aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

 The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from

slido

19

GİRİŞ REJİMİ

Türkiye'ye giriş: pasaport, sınır kapısı, belge kontrolü

YUKK m.5-7 ve Yönetmelik m.5-7 bize giriş rejiminin üç temel sütununu verir:

1) Geçerli belge

Türkiye'ye giriş ve çıkış kural olarak sınır kapılarından ve geçerli pasaport / pasaport yerine geçen belge ile yapılır.

2) Belge kontrolü

Görevli makamlar yabancıların belge ve kayıtlarını kontrol eder; şüphe varsa kapsamlı kontrol yapılabilir.

3) Kabul engeli

Sahte belge, yetersiz pasaport süresi, giriş yasağı veya başka kabul engelleri varsa ülkeye girişe izin verilmez.

Not: Bu şartlar, uluslararası koruma başvurusunu engelleyecek şekilde yorumlanamaz.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

20

10

VİZE

Vize rejimi: ne sağlar, ne sağlamaz?

Temel işlev

Vize, Türkiye’de en fazla 90 güne kadar kalma hakkı tanıyan veya transit geçişi sağlayan izindir.

90/180 mantığı

Vize veya vize muafiyetinin sağladığı kalış süresi, her 180 günde 90 günü geçemez.

Sınırı

Vize, Türkiye’ye giriş için mutlak hak vermez; girişte ayrıca kabul şartları aranır.

İstisnalar

Vize muafiyeti, sınır vizesi ve havalimanı transit vizesi gibi özel uygulamalar vardır.

Pratik sonuç

Daha uzun kalış planlayan yabancıların meselesi artık vize değil, ikamet iznidir.

Vize hükümleri YUKK m.11-18 ve Yönetmelik m.10-17’de detaylandırılır.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

21

İKAMET

İkamet izni neden merkezî bir kurumdur?

YUKK m.19

Türkiye’de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur.

- İkamet izni, kısa süreli ziyaret ile yerleşik kalış arasındaki eşiği temsil eder.
- 90 günü aşan her dosyada ilk sorulardan biri “uygun ikamet izni var mı?” sorusudur.
- Ancak YUKK m.20 belirli kişiler için ikamet izninden muafiyet tanır.

Kimler muaf olabilir?

Örnekler: vize / muafiyet süresince kalanlar, vatansız kişi kimlik belgesi sahipleri, diplomatik personel, TVK m.28 kapsamındakiler ve bazı koruma statüsü belgeleri.

İkamet zorunluluğu ve muafiyetler birlikte okunmalıdır.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

22

İKAMET ÇEŞİTLERİ

İkamet izni türleri

Kısa dönem / aile

Kısa dönem ikamet izni; turizm, taşınmaz, ticari bağlantı, araştırma gibi nedenlerle verilir. Aile ikamet izni ise destekleyiciye bağlıdır.

Öğrenci / uzun dönem

Öğrenci ikamet izni eğitim sürecine; uzun dönem ikamet izni ise yerleşik kalışa ve sekiz yıllık kesintisiz ikamete bağlanır.

İnsani / mağdur

İnsani ikamet izni ve insan ticareti mağduru ikamet izni, koruyucu ve istisnai işlev görür.

Sınav tekniği: önce izin türünü doğru seçin; sonra o izin için aranan özel şartlara inin.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

23

İŞLEVİŞ

Başvuru ve uzatma mantığı

Kural

İkamet izni başvurusu yabancı vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluga yapılır.

Belgeler

Eksik belge varsa başvuru ertelenebilir; başvuru tamamlandığında müracaat belgesi düzenlenebilir.

İstisna

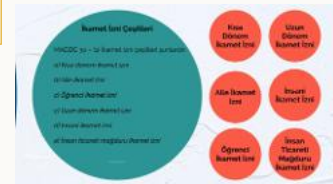
Belirli hâllerde Türkiye içinden valiliğe başvuru yapılabilir: öğrenci, insani ikamet, uzun dönem, geçiş hâlleri vb.

Adres ve süre

Yabancı, girişten veya izin belgesinin tesliminden sonra adres kayıt yükümlülüğüne uyar; başvurular kural olarak 90 günde sonuçlanır.

Uzatma

Uzatma başvurusu, sürenin dolmasına 60 gün kala ve her hâlükârda izin süresi bitmeden önce yapılır.

Konsolosluk - valilik - uzatma üçgeni öğrencilerin sık karşılaştığı noktadır.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

24

12

Olay metni

Anna, Polonya vatandaşıdır ve Türkiye'ye vize muafiyetiyle turizm amacıyla gelmiştir. İlk planı 40 gün kalmaktır; ancak daha sonra 7 ay kalmaya, Türkçe kursuna katılmaya ve ardından bir danışmanlık şirketinde çalışmaya karar verir. 95. günde hâlâ Türkiye'dedir ve henüz herhangi bir başvuru yapmamıştır.

Tartışma soruları

1. Anna bakımından ikamet izni gereği hangi anda doğar?
2. Türkçe kursu için hangi ikamet izni türü tartışılabilir? Öğrenci ikamet izni ile kısa dönem ikamet izni nasıl ayrılır?
3. 95. günde hiç başvuru yapmamış olması hangi hukuki sonucu doğurur?
4. Anna çalışmak isterse ayrıca hangi izne ihtiyaç duyar ve bu iznin ikamet rejimine etkisi nedir?

25

PRAKTİK ÇALIŞMA 2

Vize, ikamet ve çalışma izni ilişkisi

Anna, Polonya vatandaşıdır ve Türkiye'ye vize muafiyetiyle turizm amacıyla gelmiştir. İlk planı 40 gün kalmaktır; ancak daha sonra 7 ay kalmaya, Türkçe kursuna katılmaya ve ardından bir danışmanlık şirketinde çalışmaya karar verir. 95. günde hâlâ Türkiye'dedir ve henüz herhangi bir başvuru yapmamıştır.

Tartışma başlıkları

- 1) Anna'nın hangi andan itibaren ikamet izni sorunu doğar?
- 2) Türkçe kursu için hangi ikamet türü tartışılabilir?
- 3) Çalışmaya başlamak isterse ayrıca hangi izin gerekir?
- 4) 95. günde durumun sonucu ne olur?

Sınıf içi akış

- 3 dk bireysel düşünme
- 4 dk ikili tartışma
- 3 dk ortak değerlendirme

Model cevaplar ayrıca Word belgesinde yer alır.

13

26

ÇALIŞMA

Çalışma izni ile ikamet izni arasındaki ilişki

YUKK m.27

Geçerli çalışma izni ve çalışma izni muafiyet teyit belgesi, ikamet izni sayılır.

Ne anlama gelir?

Yabancı, ayrıca ayrı bir ikamet izni belgesi almak zorunda kalmaksızın çalışma izninin geçerli olduğu süre boyunca Türkiye'de kalabilir.

Sınırı nedir?

Çalışma izninin sona ermesi veya uzatılmaması hâlinde, yabancı'nın kalışı için yeni durumuna uygun ikamet rejimi ayrıca değerlendirilir.

Pratik sonucu

Öğrenci, çalışan veya aile üyesi dosyalarında "hangi izin baskın?" sorusu çoğu kez bu maddeyle çözülür.

Kuralın özeti

Çalışma izni, yalnızca çalışma hakkı vermez; aynı zamanda kalış rejimini de etkiler.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

27

Do not edit
How to change the
design

3. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

14

The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

slido

28

HAKLAR

Yabancıların temel hak ve özgürlükleri

Kişisel ve usulî haklar

Yaşam hakkı, işkence yasağı, kişi özgürlüğü, savunma hakkı, tebligat ve yargı yoluna erişim gibi güvenceler yabancılar için de geçerlidir.

Siyasal alan

Seçme-seçilme, kamu görevine girme ve bazı özel meslekler vatandaşlık bağıyla yakından ilişkilidir.

Sosyal ve ekonomik alan

Eğitim, sağlık, çalışma, sosyal güvenlik ve mülkiyet hakları çoğu kez iznin türüne ve ilgili özel mevzuata bağlı şekilde kullanılır.

Yerleşik kalış etkisi

Uzun dönem ikamet izni bazı alanlarda vatandaşa yakın bir statü yaratır; ancak tam eşitlik sağlamaz.

Haklar rejimi izin türüne göre farklılaşır.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

29

SINIRLAR

Özellikle hangi alanlarda sınırlama görülür?

Siyasal haklar

Seçme-seçilme ve siyasi temsil yabancı bakımından kural olarak kapalıdır.

Kamu görevi / meslekler

Bazı meslekler ve kamu hizmeti alanları vatandaşlık şartına bağlanabilir.

Çalışma ve faaliyet

Çalışma çoğu kez izin ve mevzuata uygun faaliyet şartıyla mümkündür; izinsiz çalışma ayrıca sınır dışı sebebine dönüşebilir.

Sınırlamanın anahtar kelimeleri: kanunilik, meşru amaç, ölçülülük ve ayrımcılık yasağı.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

30

15

ÖRNEK ALANLAR

Vatandaşa hasredilen alanlar ve özel mevzuat

Siyasal temsil

Seçme ve seçilme hakkı yabancıya açık değildir; bu alan doğrudan vatandaşlık bağına bağlıdır.

Kamu görevi

Memuriyet ve kimi kamu hizmeti görevleri vatandaşlık şartı içerebilir.

Özel meslekler

Bazı meslekler bakımından özel kanunlarda vatandaşlığa bağlı sınırlamalar veya çalışma izni şartları görülebilir.

Öğrenci uyarısı
Sınavda sorulan “yabancı şu işi yapabilir mi?” sorusunun cevabı çoğu kez yalnız YUKK’ta değil, ilgili özel kanunda bulunur.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

31

UZUN DÖNEM İKAMET

Sosyal ve ekonomik haklarda farklılaştırma nasıl kurulur?

YUKK m.44

Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılar, askerlik, seçme-seçilme, kamu görevine girme ve muaf araç ithali dışındaki alanlarda, özel kanunlar saklı kalmak kaydıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanır.

Yakınlaşma

Uzun dönem ikamet, yerleşik kalışın güçlendiği ve vatandaşa yaklaşan bir statü yaratır.

Ama tam eşitlik değil

Siyasal haklar, kamu görevi ve özel kanunlardaki vatandaşlık şartları yine engel olabilir.

Önemi

Bu madde, “yabancı her alanda sınırlıdır” biçimindeki basit yaklaşımın doğru olmadığını gösterir.

Sonuç: Hak rejimi tek katmanlı değil; izin türü arttıkça haklara erişim de genişleyebilir.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

32

16

Do not edit
How to change the
design

4. Uzun dönem ikamet izni bulunan bir yabancı bakımından aşağıdakilerden hangisi kural olarak yine kapalıdır?

 The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from

slido

33

ÖZEL DURUMLAR

Vatansız kişi ve özel statüler

Vatansız kişi, hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olmayan ve yabancı sayılan kişidir.

Tespit

Vatansızlığın tespiti idarece yapılır ve Vatansız Kişi Kimlik Belgesi düzenlenir.

Etki

Bu belge ikamet izni yerine geçer ve yabancı kimlik numarası da içerir.

Güvence

Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit olmadıkça sınır dışı edilmezler; karşılıklılık şartından muaf tutulurlar.

Bu slide'ın mesajı
Her yabancı aynı değildir; bazı alt kategoriler özel belge ve özel koruma mantığıyla düzenlenir.

34

17

SINIR DIŞI ETME

Sınır dışı rejimine giriş

YUKK m.52-53

Yabancı, menŐe ülkesine, transit gideceği ülkeye veya üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir; karar gerekçeli olarak tebliğ edilir ve yargı yolu açıktır.

Karar mercii

Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

Tebliğat ve bilgilendirme

Karar, yabancıya veya temsilcisine tebliğ edilir; itiraz usulleri ve süreleri bildirilir.

Yargı yolu

Yabancı veya avukatı idare mahkemesine başvurabilir; dava süresince rıza hariç sınır dışı iŐlemi durur.

Sınavda unutulmaması gereken Őey: sınır dışı etme sadece bir sonuç değil, aynı zamanda ağır usul güvenceleri doğuran bir süreçtir.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

35

SINIR ÇIZGISI

Kimler hakkında sınır dışı kararı alınır, kimler hakkında alınmaz?

Karar alınabilecekler

Örnekler: sahte belge kullananlar, izinsiz çalışanlar, vize veya ikamet süresini ciddi biçimde ihlal edenler, kamu düzeni / güvenliği tehdidi oluŐturanlar.

Karar alınamayacaklar

Örnekler: ölüm cezası, işkence veya insanlık dışı muamele riski olanlar; ciddi sağlık sorunu, yaŐ, hamilelik veya mağdur destek süreci gibi nedenler bulunanlar.

54. ve 55. maddeler birlikte okunmadan sınır dışı sorusu çözülemez.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

36

18

Türkiye'yi terke davet, idari gözetim ve alternatifler

Terke davet

Sınır dışı kararı alınan kişiye 15-30 gün arası süre tanınabilir; ancak kaçma riski veya kamu düzeni tehdidi varsa süre tanınmaz.

İdari gözetim

Kaçma-kaybolma riski, belge sahteciliği, kamu düzeni tehdidi gibi nedenlerle geri gönderme merkezinde tutulma kararı alınabilir.

Alternatifler

Belirli adreste ikamet, bildirim, teminat, elektronik izleme gibi idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir.

Süre ve denetim

İdari gözetim kural olarak altı ayı geçemez; bazı durumlarda uzayabilir ve düzenli değerlendirmeye tabidir.

Geri gönderme merkezleri, süreç ve alternatifler birlikte düşünülmelidir.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

37

5. Aşağıdaki kişilerden hangisi, diğer şartlar bulunsa bile sınır dışı edilmemelidir?

Do not edit
How to change the
design

The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

slido

38

19

KORUMA BOYUTU

Uluslararası korumaya açılan kapı

Mülteci

Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle zulüm korkusu taşıyan kişiye statü belirleme sonrası verilir.

Şartlı mülteci

Avrupa dışı olaylar nedeniyle benzer koruma ihtiyacı olan, üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye'de kalan kişi.

İkincil koruma

Ölüm cezası, işkence veya yaygın silahlı çatışma tehdidi gibi ağır riskler altında bulunan kişi.

Neden ilk derste bunu görüyoruz?
Çünkü geri gönderme yasağı ve sınır dışı rejimi ile uluslararası koruma birbirine değmeden okunamaz.

Giriş dersinde amaç, ayrıntı değil, koruma kategorilerinin kapsamını aralamaktır.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

39

ÖZET

Ders Özeti

- 1) Yabancılık, vatandaşlık bağının yokluğuna göre belirlenir.
- 2) Alanın ana omurgası Anayasa + YUKK + Uygulama Yönetmeliği + özel kanunlardır.
- 3) Giriş rejiminde pasaport, vize ve kabul engelleri; kalış rejiminde ikamet izni belirleyicidir.
- 4) Çalışma izni, geçerli olduğu sürece ikamet izni sayılır.
- 5) Haklar yabancılar bakımından tek tip değildir; bazıları herkese açık, bazıları koşullu, bazıları vatandaşa özgüdür.
- 6) Sınır dışı rejimi geri gönderme yasağı ve uluslararası koruma boyutu olmadan okunamaz.

YUKK ve Uygulama Yönetmeliği ekseninde giriş dersi

40

20

*Do not edit
How to change the
design*

1) Türk ve Fransız çifte vatandaşlığı bulunan Ayşe, Paris'te yaşıyor ve Türkiye'ye giriş yapmak istiyor. İlk hukuki nitelendirme hangisidir?

i The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from **slido**

41

*Do not edit
How to change the
design*

2) Vize muafiyetiyle Türkiye'ye gelen ve 7 ay kalmak isteyen bir yabancı bakımından hangi ifade doğrudur?

i The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from **slido**

21

42

Do not edit
How to change the
design

3) Geçerli çalışma izni bulunan bir yabancıнын kalış rejimi bakımından en doğru ifade hangisidir?

The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from

slido

43

Do not edit
How to change the
design

4) Uzun dönem ikamet izni sahibi bir yabancı için aşağıdaki sonuçlardan hangisi yanlıştır?

The [Slido app](#) must be installed on every computer you're presenting from

slido

44

*Do not edit
How to change the
design*

5) Hakkında sınır dışı kararı alınan yabancı bakımından aşağıdakilerden hangisi en güçlü hukuki korumayı ifade eder?

The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

slido

45

QUIZ 1

Türk ve Fransız çifte vatandaşlığı bulunan Ayşe, Paris'te yaşıyor ve Türkiye'ye giriş Türkiye'ye giriş yapmak istiyor. İlk hukuki nitelendirme hangisidir?

A) Ayşe yabancıdır; çünkü Fransa'da yaşamaktadır

B) Ayşe yabancı değildir; çünkü Türk vatandaşlığı bağı vardır

C) Ayşe yalnız Mavi Kart sahibi ise yabancı değildir

D) Ayşe ancak Türkiye'de ikamet ederse yabancı sayılmaz

Ders sonu quiz sorusu

23

46

2. Vize muafiyetiyle Türkiye'ye gelen ve 7 ay kalmak isteyen bir yabancı bakımından hangi ifade doğrudur?

A) 90. günden sonra da ikamet izni almadan kalabilir

B) Vize muafiyeti varsa ikamet izni hiçbir zaman gerekmez

C) Vize / muafiyet süresini ya da 90 günü aşan kalış için ikamet izni gerekir

D) Sadece çalışma izni almak isterse ikamet izni gerekir, aksi halde gerekmez

Ders sonu quiz sorusu

47

QUIZ 3

Geçerli çalışma izni bulunan bir yabancınn kalış rejimi bakımından en doğru ifade doğru ifade hangisidir?

A) Çalışma izni sadece çalışma hakkı verir; ayrıca mutlaka ayrı ikamet gerekir

B) Çalışma izni, geçerli olduğu sürece ikamet izni sayılır

C) Çalışma izni yalnız öğrenci ikamet izni olanlar için geçerlidir

D) Çalışma izni bulunan yabancı sınır dışı edilemez

Ders sonu quiz sorusu

24

48

QUIZ 4

Uzun dönem ikamet izni sahibi bir yabancı için aşağıdaki sonuçlardan hangisi yanlıştır?

A) Sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları korunabilir

B) Özel kanunlar saklı kalmak kaydıyla birçok alanda vatandaşa yakın haklardan yararlanabilir

C) Seçme ve seçilme hakkını kullanabilir

D) Kamu görevi bakımından vatandaşlık şartı yine engel olabilir

Ders sonu quiz sorusu

49

QUIZ 5

Hakkında sınır dışı kararı alınan yabancı bakımından aşağıdakilerden hangisi en güçlü güçlü hukuki korumayı ifade eder?

A) Geri gönderileceği yerde işkence veya ölüm riski bulunması

B) Türkiye'de iş bulmak istemesi

C) Turistik gezi planının yarım kalması

D) Daha önce bir kez vize almış olması

Ders sonu quiz sorusu

50

25